

PUBLIEKSREMEDIATIE OP MAAT VAN PERSONEN MET EEN MENTALE BEPERKING.

Het mim, voluit Muziekinstrumentenmuseum, is een federale wetenschappelijke instelling die maar liefst 8000 muziekinstrumenten in bewaring heeft. De 1200 interessantste en meest sprekende exemplaren staan opgesteld in vier tentoonstellingszalen, omkaderd door beeldmateriaal, tekstpanelen en een rijk gevulde sonorisatie. Deze collectie wordt mede toegankelijk gemaakt via een stevig aanbod van activiteiten voor jongeren en kinderen, maar ook voor volwassenen. Zo kan een groep volwassenen een actieve rondleiding meepikken of een workshop volgen. Dat het mim een tot de verbeelding sprekende plaats is, zal nog weinigen verbazen. Wat wellicht minder bekend is, is dat het museum een doordacht beleid voert op maat van personen met een mentale handicap. Zoals vaak wel het geval is, beperkt het mim zich daarbij niet tot de vragen over fysieke toegankelijkheid. Het gekwalificeerde personeel, de inhoudelijke benadering van de doelgroep, de encenering, ... alles geeft blijk van een vergaand nadenken en handelen op maat van deze doelgroep. In een gesprek met Greet Wuyts, muzikante verbonden aan de educatieve dienst van het mim, probeert Lasso de krachtlijnen van deze specifieke aanpak vast te leggen.

Interview en tekst: Charlotte Michils

Publieksbemiddeling op maat van personen met een mentale beperking. Gesprek met Greet Wuyts (mim)

Kun je op een persoonlijke manier formuleren waarom publieksbemiddeling voor het mim belangrijk is?

Greet: "Eerst en vooral is muziek een uitgelezen medium om heel diverse publieken te boeien. Het zit in zowat elke cultuur, en muziekbeleving botst niet op taalbarrières. Ook voor bepaalde groepen mensen die een andere intellectuele communicatie voeren, vormt muziek het uitgelezen medium. Sowieso vertel ik aan iedereen wel een beetje over geschiedenis van de instrumenten, maar bovenal gebruik ik de instrumenten om sfeer te scheppen, om zelf muziek te maken, om de groepen muziek te laten maken. De meeste gidsen van het mim spelen trouwens zelf muziek."

Het mim spreekt gericht personen met een fysieke en / of mentale beperking aan, ook in de online communicatie. Hoe gekwalificeerd zijn jullie als ploeg in de ontvangst en het bereik van deze doelgroep?

Greet: "Wat communicatie naar groepen betreft, gaan we vrij structureel te werk. We kennen veel organisaties en instellingen en houden ze geïnformeerd. Diegene die we niet kennen proberen we via een kennismakingsgesprek tot bij ons te krijgen. Ondertussen heeft de educatieve dienst een vlot persoonlijk contact met tal van begeleiders. Daarnaast proberen we ook de individuele deelnemer aan te spreken in onze algemene communicatie door telkens mee te geven waarvoor we omkadering bieden. Ondertussen weet de buitenwereld dit wel al. Ook de gidsen die bij ons komen solliciteren, zijn op de hoogte van deze gevoeligheid.

Als ploeg scholen we ons ook constant bij. Zo volgden we een opleiding om blinden en slechtzienden op een goede manier te onthalen, een opleiding over autisme, ... Het is een manier om, naast de praktijk, grip te krijgen op de eigenheid en noden van kwetsbare groepen. Het gaat om kennis die je als gids moet hebben om te kunnen reageren op bepaalde situaties.

Ikzelf heb een tijdlang conservatorium gedaan en ben dan overgeschakeld op een opleiding ergotherapie. Vervolgens ben ik in de psychiatrische hulpverlening in het Nederlandse Tilburg aan de slag gegaan. Jarenlang heb ik me ontfermd over mensen met borderline, psychosepatiënten, ... mensen die de weg kwijt waren. In een volgende fase ben ik met mensen met een verstandelijke handicap gaan werken. En in die instelling mocht ik de afdeling muziek trekken. En nog later las ik iets over het Brusselse muziekinstrumentenmuseum en had onmiddellijk het gevoel dat ik er heel graag zou willen werken. En die droom werd ook werkelijkheid: na een spontane sollicitatie werd ik aangenomen. Dat is ondertussen dertien jaar geleden."

Heb je voorkennis of specifieke vaardigheden nodig als gids om een groep mensen met een mentale handicap rond te leiden in een museum?

Greet: "Persoonlijk vind ik van wel. Al was het maar om bepaalde gedragingen te kunnen plaatsen. Als kennisoverdracht voor jou als gids op de eerste plaats staat, dan wordt het niet gemakkelijk. Je moet er tegen kunnen dat je al eens iemand moet wakker maken die in slaap is gesukkeld op een bankje. Anderzijds moet je weten dat zo'n uitje voor zo'n groep een ongelofelijke impressie nalaat, en dat je als gids een inkijk geeft in een stukje cultuur en wetenschap, waarop iedereen recht heeft. Een persoon met een mentale handicap spreek ik ook niet anders aan dan een andere. Ik hanteer wel een persoonlijke aanpak, maar ga niet overdreven familiair gaan doen. Wat je ook moet weten is dat de diversiteit in zo'n groep heel groot kan zijn. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat je door een ongeval bepaalde functies bent kwijtgeraakt. Dat je op een cognitief niveau nog heel erg sterk staat, maar dat je door kortsluitingen in je hersenen anders of spontaner gaat reageren. Er bestaat geen standaardmethode om elke persoon in de groep aan te spreken."

Kan je enkele weetjes, tips en tricks meegeven voor collega-cultuurwerkers?

Greet: "Ten eerste moet je weten dat je te maken hebt met mensen die onverwachts anders kunnen reageren dan een gangbare groep en dat ze er ook niet hetzelfde uit zien. Ze hebben ook meer hulp nodig. Anderzijds zijn ze heel erg blij met de uitstap en krijg je als gids meteen alle aandacht. Dat is een hele veilige positie voor een gids. Op zo'n moment voel ik me meestal al blij worden. Het volgende wat je moet weten is dat je hen best als volwassenen gaat benaderen, niet wat het cognitieve betreft, maar wel wat het emotionele aangaat. Wat je normaal aanbiedt, wordt herleid tot de kern. De kern is dat een instrument een instrument is. Het is iets om op te blazen, te tokkelen, te strijken. Dat is geen wetenschappelijke uitleg. Het zelfde met de muziekvraag. Stemt deze muziek je droevig of word je er net heel blij van? Als gids neem je best een voorwerp mee waar je een verhaal uit het alledaagse leven kan aan knopen. Als ik gids in het Museum voor Schone Kunsten zou zijn, zou ik een schilderij kiezen met een alledaags tafereel: een gedekte tafel, een referentie aan de zomervakantie, ... Als je dat doet als begeleider, maak je onmiddellijk contact met deze groep. Iedereen weet waar het over gaat. Vervolgens ga je een beetje sfeer scheppen door bijvoorbeeld naar een stukje muziek te luisteren en te informeren bij hen of ze het mooi vinden. Je kan ook vertellen dat je het zelf heel erg mooi vindt en natrekken bij hen of ze het daarmee eens zijn. Of aangeven waarom je het mooi vindt. De heldere klank, omdat het slechts één instrument is, ... allemaal aanknopingspunten om een gesprek te beginnen. Een andere belangrijke vaststelling is dat je in ons verband, een museum, niet voor hen hoeft te zorgen. Er is altijd begeleiding bij. Als gids moet je alleen bezig zijn met het onderwerp en de structuur. Hoewel muziek heel geschikt is voor dit publiek, ben ik ervan overtuigd dat je een ander medium even dicht kan brengen bij zo'n groep. De vraag blijft altijd hoe die ganse wetenschap behapbaar te maken. Dat geldt trouwens voor elke groep. Je moet altijd een stukje voorkauwen. Ik ben trouwens niet de enige die groepen van personen met een mentale beperking rondleidt, er zijn ook freelance gidsen met die affiniteit, groepsbegeleiders, muziektherapeuten, ... Een ander aandachtspunt als je voor zo'n doelgroep werkt, is dat het snel heel persoonlijk wordt en dat je af en toe wat afstand moet nemen."

Kan je een voorbeeld geven van hoe die doelgroep je methodiek beïnvloedde?

Greet: "Soms hebben rolstoelen bepaalde features. Zo kan het zijn dat er een mogelijkheid voorhanden is om geluidsopnames te maken. Bijzonder leuk voor een persoon in zo'n rolstoel als die naar het Muziekinstrumentenmuseum komt. Als er muziek wordt gespeeld tijdens de rondleiding, dan kan die meteen worden opgenomen en is er nog een levendige souvenir voor de bezoeker als die weer thuis is. Mensen hebben graag een souvenir aan een bezoek. Een geluidsopname is dan echt iets voor hen. Soms helpen reacties van publiek ons ook bepaalde inhoudelijke zaken in de verf te zetten of anders te belichten. Zo kreeg ik op een rondleiding rond Mozart eens de vraag of ik Mozart zelf gekend had. Dan pas besef je dat de algemene kennis voor sommige groepen geen evidentie is."

In welke mate heb je als publiekswerker inspraak over de scenografie in het museum?

Greet: "Dat is een moeilijke oefening! Scenografie is het terrein van de wetenschappers in het museum. Er is een filosofie over geformuleerd, de opstelling sluit aan bij de gangbare wetenschappelijke indelingen. Als publiekswerker zou je de collectie voor deze of gene doelgroep graag op een andere manier tonen, maar een idee omzetten in werkelijkheid is een ander paar mouwen. Zo zou ik bijvoorbeeld heel graag een ensemble laten zien, verschillende instrumenten bij elkaar. Op een Mozart-tentoonstelling zou het publiek dan meteen kunnen zien welke instrumenten er nodig zijn, om die muziek te brengen. De instrumenten die men zag, als men in die tijd naar een feestje ging. Qua signalisatie hebben wij als publiekswerkers ook wel enkele ideeën. Het zou leuk zijn om de zalen een bepaalde sfeer mee te geven zoals reis rond de wereld. Ook wat het geluid en licht betreft, hebben we enkele ideeën voor die doelgroep. Zo is het voor personen met een mentale handicap te donker in het museum. Vaak gaat een verstandelijke problematiek ook gepaard met een fysieke zoals niet goed kunnen zien. Persoonlijk vind ik een combinatie van geel en wit licht het beste. Zo creëer je een aangename sfeer zonder dat er belemmeringen ontstaan voor het goed kunnen zien. Maar wat me misschien nog belangrijker lijkt is rust. Het teveel aan prikkels uitschakelen, waardoor mensen tot rust kunnen komen en zich kunnen open stellen voor wat het museum brengt."